Minimální preventivní program 2020/2021

Základní škola Molekula
Purkyňova 2025/8, Teplice

Zpracovala: Mgr. Bc. Ivana Kopřivová

ÚVOD

Minimální preventivní program (dále jen MPP) vychází z materiálu MŠMT:
„Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. 21291/2010-28“ účinného k 1.11.2010, v upraveném znění k 1.1.2012,číslo 1 – 13. Při tvorbě programu byla brána na zřetel také Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2013 – 2018, Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č.j. 22294/2013-1 a Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních 2016.
Škola vytváří tento program jako základní nástroj prevence. Jde o komplexní systémový prvek v realizaci preventivních aktivit. Program je jednou ročně vyhodnocován, sleduje se účinnost, průběh a efektivita jednotlivých aktivit.

Primární prevence rizikových projevů chování je zaměřena na:
a) předcházení následujícím rizikovým jevům v chování žáků
- Interpersonální agresivní chování – agrese, šikana, kyberšikana a další formy komunikace prostřednictvím mutlimedií, násilí, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie
- Delikventní chování ve vztahu k hmotným statkům – vandalismus, krádeže, sprejerství a další trestné činy a přečiny
- Záškoláctví
- Závislostní chování – užívání všech návykových látek, netolismus (virtuální drogy), gambling
- Rizikové sportovní aktivity, prevence úrazů
- Rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
- Spektrum poruch příjmu potravy
- Negativní působení sekt
- Rizikové sexuální chování
- Sebepoškozování

b) rozpoznání a zajištění včasné intervence v těchto případech:
- Domácí násilí
- Týrání a zneužívání dětí
- Ohrožování výchovy mládeže
- Poruchy příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie)

1. CHARAKTERISTIKA A VNITŘNÍ ZDROJE ŠKOLY

Škola je od 1. 9. 2020 v již rekonstruovaných prostorách v pronajaté budově v Chlumci. Od toho školního roku má 6 tříd v 6 ročnících. Školu navštěvují děti z blízkého i dalekého okolí - z okresu Ústí nad Labem i Teplice. Nabídka vzdělávání je určena všem dětem, škola je připravena řešit i speciální vzdělávací potřeby žáků nadaných a žáků zdravotně znevýhodněných.

Škola vznikla ze společné snahy rodičů a pedagogů zajistit pro děti kvalitní a zajímavé vzdělávání v duchu moderních, inovativních a efektivních pedagogických směrů:Hejného matematika, genetická metoda čtení, metody Kritického myšlení (RWCT), badatelsky orientovaná výuka, hodnotové vzdělávání, výchova ke ctnostem, projektové vyučování a další inovativní výukové metody.

Zřizovatelem je spolek Svobodná Kopřiva, z, s. jedním z cílů jeho činnosti je podpora inovativního a alternativního vzdělávání.

Ve škole je zřízeno školní poradenské pracoviště (dále jen ŠPP). Tým ŠPP pro školní rok 2019/2020 je tvořen výchovným poradcem pro 1.stupeň, asistenty pedagoga. Členové ŠPP spoluvytvářejí MPP a podílejí se na jeho realizaci.

Komunikují s učiteli v oblasti primární prevence, v případě vzniklého problému dávají podněty k možné nápravě, navrhují opatření, svolávají výchovné komise, vedou individuální konzultace s rodiči. Zaměřují se na žáky, kteří jsou ohroženi ve svém vývoji, sebepojetí, komunikaci s druhými. Učitelé je informují o případech výskytu agresivního chování ve třídě, o potížích žáků, náhlých i trvalých neúspěších v učení apod. Konzultují problémy s odbornými pracovišti – PPP, OSPOD. Dokumentují průběh preventivní práce školy. Hodnotí realizaci MPP.

2. CÍLE MINIMÁLNÍHO PREVENTIVNÍHO PROGRAMU

2.1. Krátkodobé cíle

- Zmapování potřeb třídních učitelů, kolektivů i ostatních pedagogických pracovníků v oblasti rizikového chování pomocí dotazníku (šetření probíhá na konci školního roku)
- Informování žáků i jejich zákonných zástupců o práci školního poradenského pracoviště
- Dotazníkové šetření v třídních kolektivech, které odhalí případné rizikové chování v kolektivu
- Zmapování rizikových míst ve škole, kde může docházet k rizikovému chování

2.2. Dlouhodobé cíle

Dlouhodobým cílem MPP je ve spolupráci s rodiči a ostatními institucemi formovat osobnost žáka, která je s ohledem na svůj věk schopná orientovat se v dané problematice, zkoumat ji, ptát se a činit správná rozhodnutí. Osobnost, která si bude vážit svého zdraví, bude si umět zorganizovat svůj volný čas a bude umět zvládat sociální dovednosti. Výchovné úsilí školy má vést k takovému působení na žáky, aby v nich byly upevněny pozitivní vlastnosti a návyky, které jim pomohou v krizových chvílích života přijmout nejvhodnější řešení vzniklé situace. Velmi důležitým prvkem v oblasti prevence je prohlubování komunikačních dovedností mezi učitelem, rodiči a žákem směřující k posilování sebevědomí, sebeúctě a vzájemné úctě, k řešení konfliktů a překonávání překážek.

3. ŘÍZENÍ A REALIZACE PREVENTIVNÍCH AKTIVIT

Za realizaci MPP zodpovídá školní metodik prevence, který koordinuje práci jednotlivých učitelů a spolupracovníků. Školní metodik spolu se členy ŠPP se podílí na analýze současného stavu, tak i na řešení jednotlivých problémů. O průběhu naplňování MPP informuje a spolupracuje s vedením školy a spolu s ním pravidelně vyhodnocuje aktuální situaci ve škole.

4. VZDĚLÁVÁNÍ

Hlavní podíl na dalším rozvíjení znalostí a dovedností související s prevencí rizikových projevů chování spočívá v samostudiu všech učitelů školy a především školního metodika prevence a dále účast na seminářích, které pořádá PPP. Pro pedagogy podílející se na realizaci MPP je metodickým pomocníkem školní metodik prevence, který pro ně vyhledává nové informace a podněty. Další vzdělávání bude závislé na aktuální nabídce.

5. PRIMÁRNÍ PREVENCE V RÁMCI JEDNOTLIVÝCH ROČNÍKŮ I.stupeň

Primární prevenci na I.st. má na starosti třídní učitel. S jednotlivými tématy se děti setkávají především v laboratoři, univerzu. Při výuce lze využít různých

metod, například výkladu, samostatné práce, skupinové práce, projektového vyučování, dramatické výchovy. Učitelé využívají materiály školy z oblasti primární prevence.

Zaměření na mladší školní věk:

- Navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- Osvojování a upevňování základních návyků v rámci hygieny, životosprávy, základní informace z oblasti experimentování s alkoholem a cigaretami
- Základy etické a mravní výchovy
- Všestranný rozvoj osobnosti žáka
- Soustředěnost na včasné diagnostikování rizikových projevů chování v třídních kolektivech
- Široká nabídka volnočasových aktivit
- Ekologická výchova

1.třída

- Osobní bezpečí, riziková místa a situace, vhodná a nevhodná místa pro hru
- Dopravní výchova
- Základní vztahy mezilidské komunikace
- Denní režim
- Základní hygienické návyky
- Rodina jako bezpečné místo, vztahy v rodině

2.třída

- Lidské tělo, první pomoc při drobných poranění, prevence nemocí a úrazů
- Zdraví a jeho ochrana
- Riziková místa a situace
- Vztahy mezi lidmi
- Chování v krizových situacích

3.třída

- Pojmy z oblasti prevence, sexuální výchovy, drogové závislosti, zdraví a jeho ochrany
- Lidé kolem nás, multikulturní výchova, tolerance k jiné národnosti
- Vhodné chování k ostatním spolužákům, vztahy mezi lidmi
- Základy sexuální výchovy
- Návykové látky a zdraví, osobní bezpečí

4.třída
- Lidské tělo, odlišnost mezi pohlavím
- Životospráva a důsledky nevhodných návyků
- Prevence nemocí a úrazů
- Dopravní výchova
- Pojmy drogová závislost a sexuální výchova, partnerské vztahy
- Vztahy v dětském kolektivu

5.třída
- Domov, rodina, důvěra, vztahy
- Návykové látky, hrací automaty a počítače, závislost, nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií
- Vztahy v dětském kolektivu
- Komunikace
- Puberta
- Nebezpečí při komunikaci s cizími lidmi
- Zneužívání a jiné formy násilí v médiích
- Partnerské vztahy, osobní vztahy, etická stránka vztahů, etická stránka sexuality
- Dopravní výchova

Cíl
Po pěti letech by děti měly umět:
- Definovat rodinu jako zázemí a útočiště
- Zvládat rozdíly v komunikaci s dětmi a dospělými
- Mít základní sociální dovednosti
- Umět se chránit před cizími lidmi
- Mít základní zdravotní návyky
- Umět si správně zorganizovat svůj volný čas
- Umět rozlišit léky a návykové látky
- Znát přesné informace o alkoholu, tabáku a dalších návykových látkách
- Znát následky užívání návykových látek
- Umět odmítat návykové látky

6. NADSTAVBOVÉ AKTIVITY V RÁMCI ŠKOLY

Nadstavbovými aktivitami se rozumí vše, co se pro děti připravuje nad rámec běžné výuky. Stanoví se v průběhu školního roku.

7. SPOLUPRÁCE S RODIČI A VZÁJEMNÁ INFORMOVANOST

Problémy spojené s rizikovými projevy chování je třeba řešit ve vzájemné spolupráci.
Pro zajištění efektivity celého programu je důležitá informovanost rodičů a žáků. Informace získávají rodiče na třídních schůzkách, prostřednictvím webových stránek, informační nástěnky a elektronické žákovské knížky. Rodičům problémových žáků jsou poskytovány informace na schůzkách výchovné komise. Žáci jsou informování ve výuce, prostřednictvím
internetových stránek , informačních nástěnek.

8. PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ PREVENTIVNÍCH AKTIVIT Školní poradenské pracoviště (dále jen ŠPP)

ŠPP pro školní rok 2020/2021 je tvořeno výchovným poradcem pro I. stupeň. Všichni členové poradenského týmu vycházejí při své práci ze znalosti prostředí a atmosféry školy.
- Spoluvytvářejí MPP a podílí se na jeho realizaci.

- Komunikují s učiteli v oblasti primární prevence.
- V případě vzniklého problému dávají podněty k možné nápravě, navrhují opatření, svolávají výchovné komise, vedou individuální konzultace s rodiči.
- Zaměřují se na žáky, kteří jsou ohroženi ve svém vývoji, sebepojetí, komunikaci s druhými.
- Učitelé je informují o případech výskytu agresivního chování ve třídě, o potížích žáků, náhlých i trvalých neúspěších v učení apod.
- Konzultují problémy s odbornými pracovišti – PPP, OSPOD.
- Dokumentují průběh preventivní práce školy.
- Hodnotí realizaci MPP.

Standardní činnosti metodika prevence

- vypracování a kontrola realizace minimálního preventivního programu (MPP) na škole
- prevence rizikového chování na škole (šikana, problematika návykových látek, sociálně nežádoucího chování,...)
- koordinace preventivních aktivit v oblasti prevence zneužívání návykových látek
- koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku rizikového chování, s metodikem preventivních aktivit v pedagogicko-psychologické poradně a s odbornými pracovišti (poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými, a dalšími zařízeními a institucemi), které působí v oblasti prevence rizikového chování
- kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště a participace na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu rizikového chování
- zajišťování a předávání odborných informací o problematice rizikového chování, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogům školy.

Pedagogové

- Věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností.
- Učí podle principů a metod vyplývajících z koncepce školy.
- Provádí průběžnou diagnostiku žáků a třídy
- Na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhují vhodná opatření.
- Třídní učitel je v kontaktu s rodiči žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, konzultací.

Ředitel školy

- Je garantem celého minimálního preventivního programu
- Sleduje efektivitu prevence rizikových projevů chování.
- Sleduje problémy v rámci celé školy
- Dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole.

ZÁVĚR

Minimální preventivní program vychází z požadavků a potřeb třídních učitelů, které předkládají školnímu metodikovi prevence na konci každého školního roku, dále jsou podklady pro tvorbu MPP získávány na pravidelných schůzkách školního poradenského pracoviště. Školní metodička prevence minimální preventivní program podrobně projednává s ředitelkou školy. MPP může být během roku upravován a doplňován dle potřeb učitelů i žáků. Jednou za rok je vyhodnocován a jeho hodnocení je součástí výroční zprávy školy.

Použitá literatura

KOLEKTIV AUTORŮ. Primární prevence rizikového chování ve školství. Praha: Sdružení SCAN, 2010, ISBN 978-80-87258-47-7

.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Krizový plán
Příloha č. 2 Školní program proti šikanování
Příloha č. 3 Kontakty a konzultační hodiny ŠPP
Příloha č. 4 Literární a další informační zdroje

Příloha č. 1

KRIZOVÝ PLÁN

NÁVYKOVÉ LÁTKY VE ŠKOLE :

1. Nález neznámé látky

a) Učitel, který předpokládá, že se může jednat o drogu, látku za přítomnosti jiného pedagogického pracovníka uloží do obálky, obálku opatří datem, časem a místem nálezu, popř. komu byla látka odebrána, jmény svědků a svým podpisem a uloží do školního trezoru.
b) Nález oznámí vedení školy a to zavolá Policii ČR.
c) Po příjezdu předá vedení ZŠ obálku s látkou Policii ČR a předání si nechá potvrdit.
d) Pokud je látka zabavena žákovi, který jeví známky požití, přivolá se lékařská pomoc.
e) Zápis z události provede metodik prevence do své dokumentace.
Nebo
a) Nalezenou látku ponechá na místě, zajistí dohled dospělé osoby.
b) Nález oznámí řediteli školy a ten zavolá Policii ČR.
c) Zápis z události provede metodik prevence do své dokumentace.

2. Elektronická cigareta nalezená u žáka
a) Cigaretu žákovi odebereme a uložíme do obálky, kterou opatříme jménem žáka, datem a popisem události, svým podpisem a předáme metodikovi prevence.
b) Metodik prevence informuje vedení a rodiče o nálezu.
c) Elektronickou cigaretu předá rodičům a provede zápis.

3. Žák pod vlivem návykové látky
a) Pokud žák během vyučování jeví známky požití návykové látky, je odveden dospělou osobou do kanceláře ŘŠ, kde je zajištěn dohled. Jsou přivoláni rodiče a ti si žáka odvedou. Je jim doporučeno lékařské vyšetření. Popř. konzultace v PPP. Pokud to stav žáka vyžaduje je přivolána lékařská pomoc.
b) Celou situaci zapíše metodik prevence do své dokumentace.
c) V případě opakování situace informuje metodik prevence OSPOD.

4. Žák je přistižen při konzumaci návykové látky
a) Okamžitě zabráníme další konzumaci a látku zabavíme.
b) Sepíšeme krátký záznam s vyjádřením žáka, popř. svědků.
c) Informujeme vedení školy a vedení informuje rodiče-zákonné zástupce.
d) Pokud není žák schopen pokračovat ve výuce, jsou zákonní zástupci vedením školy vyzváni k tomu, aby si žáka odvedli. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany a vyčká jeho pokynů.
e) Pokud je stav žáka vážný, zavoláme RZP a Policii ČR.
f) Metodik prevence provede zápis o situaci.

5. Důvodné podezření na držení či distribuci návykové látky
a) Učitel informuje vedení školy.
b) Vedení školy přivolá Policii ČR a vyrozumí zákonného zástupce.
c) Zápis z události provede metodik prevence do své dokumentace.
d) Opatření – udělení snížené známky z chování, informování žáků o případu a jeho všech důsledků.

ŠIKANA

Škola je povinna řešit šikanu ve škole a na akcích pořádaných školou.

1. Učitel jako svědek brutálního fyzického napadení

a) Okamžitý zásah pedagoga a ukončení násilí.

b) Oddělení násilníka a oběti (oběť odvedeme do kabinetu, do kanceláře – osobně a třídu hlídá pedagog z vedlejší třídy - zabránění domluvě agresorů na křivé skupinové výpovědi)
c) Pokračujeme v pomoci a podpoře oběti (dát oběti napít, zajistit lékařské vyšetření)!
d) Po návratu od lékaře nepouštět oběť zpět do třídy.

e) Kontaktovat rodiče oběti.
f) Ohlásit čin Policii ČR a OSPODu.
g) Následuje vyšetřování, které provede metodik prevence, výchovný poradce nebo školní psycholog.
h) Celá událost, její prošetření i závěry jsou uloženy u metodika prevence.

2. Učitel se o šikaně od někoho dozví
a) Informuje třídního učitele oběti i agresora a metodika prevence.
b) Informace je ověřena a metodik informuje vedení školy.
c) Vyšetřuje metodik, výchovný poradce a školní psycholog (třídní učitel spolupracuje, ale není hlavní vyšetřovatel).
d) Celá událost, její prošetření i závěry jsou uloženy u metodika prevence.
e) Opatření – výchovná opatření, snížená známka z chování pro agresora/y, popř. přeřazení do jiné třídy. Následná práce s třídním kolektivem v rámci
třídnických hodin – oznámení potrestání agresora/ů, aktivity na zlepšení vztahů ve třídě.

KYBERŠIKANA

1. Ve škole (probíhala v době vyučování, tedy v době od 7:40 do konce vyučování)
Kyberšikanu odhalí učitel
a) Je nutné zajistit důkazy – vytisknout e-maily, nemazat SMS, ukládat konverzace na sociálních sítích
b) Učitel informuje vedení školy a metodika prevence a předá zajištěné důkazy
c) Pokud je agresor znám, proběhne šetření u žáků, kterých se věc týká (provádí metodik prevence, školní psycholog či výchovný poradce)
d) Pokud agresora neznáme a není v naší moci ho vypátrat, obrátí se vedení školy na Policii ČR
e) Celá událost, její prošetření i závěry jsou uloženy u metodika prevence

2. Učitel se dozví od rodičů o kyberšikaně mimo vyučování
a) Doporučí rodičům ukládat důkazy o kyberšikaně a obrátit se na Policii ČR
b) Učitel informuje o události vedení školy

KRÁDEŽE A VANDALISMUS

1. Žák nahlásí krádež

a) Učitel o události pořídí záznam na základě výpovědi poškozeného žáka
b) Informuje vedení školy a metodika prevence

c) Pokud věc byla odcizena ze zamknuté šatnové skříňky (dle ŠŘ), školní tašky nebo zamknuté šatny u tělocvičen a jedná se o škodu většího rozsahu hlásí vedení školy celou věc Policii ČR

d) V případě, že je znám pachatel, je třeba ho nahlásit orgánu sociálně - právní ochrany dítěte, Policii ČR (pokud se jedná o škodu většího rozsahu) a informovat rodiče.

2. Škoda na majetku školy – vandalismus

a) O způsobené škodě proveďte záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – co - kdy – kde – jak – proč – čím…..

b) V případě, že viníka škola zná, může na něm (jeho zákonném zástupci) vymáhat náhradu škody.

c) Jestli žák nebo žákyně, kteří škodu způsobili, nejeví ochotu k její nápravě, případně je škoda takového rozsahu, že věc nelze svépomocně opravit, vyrozumíte o tomto chování zákonné zástupce a dohodněte s nimi způsob náhrady škody.

d) U škod, které se dají nahradit tak, že je opraví sám žák nebo žákyně, preferujte tento způsob náhrady škody.

e) Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu a ten, kdo ji způsobil, není ochotný škodu nahradit, vyrozumí vedení školy Policii ČR

ÚRAZ

1. Lehčí úraz

a) Ošetří učitel a zapíše do knihy úrazů, která je uložena ve sborovně

2. Těžší úraz

a) Podle závažnosti úrazu přivoláme rodiče a ti odvezou žáka k ošetření, popř. učitel, který právě nevykonává výuku (určí vedení školy) a po domluvě
s rodiči odvede žáka k ošetření

b) Pokud to úraz vyžaduje, tak učitel provádí první pomoc a zároveň jiná osoba (žák, učitel…) přivolá RZP a další informuje vedení školy a to informuje rodiče zraněného žáka

c) Učitel, který poskytoval první pomoc vše zapíše do knihy úrazů.

ZÁŠKOLÁCTVÍ

Zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků jsou povinni dokládat důvody nepřítomnosti žáka ve vyučování v souladu s podmínkami stanovenými školním řádem a to takto:

1. Zákonný zástupce žáka je povinen omluvit nepřítomnost svého dítěte ve vyučování nejpozději do třetího dne třídnímu učiteli.
2. V případě častých absencí (nad 130 hodin) bude třídní učitel vyžadovat potvrzení lékaře.
3. V případě předem známé absence je žák povinen tuto skutečnost sdělit svému třídnímu učiteli.

Postup při neomluvené absenci

O neomluvené či zvýšené absenci informuje třídní učitel školního metodika prevence nebo výchovnou poradkyni.

- Neomluvenou absenci do součtu 10 hodin řeší se zákonným zástupcem žáka třídní učitel formou pohovoru, na který je zákonný zástupce žáka pozván doporučeným dopisem. Třídní učitel projedná důvod nepřítomnosti žáka a způsob omlouvání jeho nepřítomnosti a upozorní na povinnost stanovenou zákonem. Seznámí zákonného zástupce s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené absence.
Provede zápis z pohovoru, do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem žáka. Zákonný zástupce žáka zápis podepíše a obdrží kopii zápisu.
- Při počtu neomluvených hodin nad 10 svolá ředitel školy výchovnou komisi, které se účastní ředitel školy, zákonný zástupce žáka, třídní učitel a výchovný poradce

či metodik prevence. Pozvání zákonných zástupců žáka na jednání se provádí doporučeným dopisem. O průběhu jednání se provede zápis, který zúčastněné osoby podepíší.

- V případě, že neomluvená absence žáka přesáhne 25 hodin, ředitel školy bezodkladně pošle oznámení o pokračujícím záškoláctví s náležitou dokumentací příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo pověřenému obecnímu úřadu. Tato ohlašovací povinnost vychází z platné právní úpravy.

Postup školy při výskytu PORUCH PŘÍJMU POTRAVY, SEBEPOŠKOZOVÁNÍ

1. Včasná intervence u rizikových jedinců (rychlé hubnutí, zvracení s jakoukoli argumentací,...).
2. Pedagogický pracovník není terapeut. Zprostředkuje zpětnou vazbu dítěti a rodině o některých jídelních zvyklostech dítěte. I když dítě nechodí do školní jídelny. Zprostředkovat kontakt s psychologem nebo lékařem.
3. Platí i v případě sebepoškozování dítěte.
4. Kdo řeší a s kým spolupracuje:

- třídní učitel
- pedagogický pracovník
- vedení školy
- pediatr
- rodiče
- školní metodik prevence, výchovný poradce

Postup školy při výskytu ZÁVISLOSTI NA POLITICKÉM NEBO NÁBOŽENSKÉM EXTREMISMU, SEKTY, EMO aj.

- jednání se žákem (žáky)
- jednání s rodiči (při signálech, že se žák účastní těchto aktivit nebo tíhne k některému náboženskému nebo extremistickému hnutí, sektě
- doporučení a kontakt na odborníky
- další řešení není v kompetenci školy!
- Zápis

Postup školy při výskytu RIZIKOVÉHO SEXUÁLNÍHO CHOVÁNÍ A POHLAVNÍHO ZNEUŽÍVÁNÍ

- uvědomíme vedení školy
- jednání se žákem (žáky)
- jednání se svědky (informátorem)
- jednání s obětí
- ŘŠ informuje rodiče
- ŘŠ informuje Policii ČR
- Ochrana oběti
- práce se třídou

Postup školy při výskytu DOMÁCÍHO NÁSILÍ a CAN (syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte

- při podezření, že je žák vystaven takovému jednání informuje ŠMP ředitele školy nebo jeho zástupce
- ŘŠ informuje ošetřujícího lékaře, OSPOD a Policii ČR
- Jednání se svědky (informátorem)
- jednání se žákem (žáky), individuální přístup
- kontakt na odbornou pomoc oběti

Pokud některá událost vyvolá zájem médií, tak informace poskytuje pouze vedení školy, popř. pracovník, kterého vedení určí.
Z rizikového chování žáků budou vyvozeny důsledky podle školního řádu (NTU, DTU, DŘŠ, snížená známka z chování).

Příloha č. 2

Školní program proti šikanování

Školní program proti šikanování vychází z následujících dokumentů:

Metodické doporučení k prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, MŠMT č.j. 21291/2010-28.
Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školských zařízeních 2016
Odpovědnost školy chránit děti před šikanou
Škola má jednoznačnou odpovědnost za své žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování.

Z tohoto důvodu pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.
Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství
- dojde -li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností a nebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí
- škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že ohrožuje svým chováním samo sebe.

Školní program proti šikanování je nejúčinnějším způsobem, jak ochránit děti před šikanou. Zahrnuje v sobě metody řešení a další opatření zaměřená přímo na nápravu šikanování.
Navazuje na všeobecnou prevenci rizikového chování ve škole a tedy na školní MPP.
Ředitel školy je orientován v metodice, organizaci a právní problematice šikanování a vytváří příznivé podmínky pro metodičku prevence vyškolenou v problematice na řešení šikany a iniciuje rozvíjení školního programu proti šikanování.

Základní komponenty školy pro řešení šikany

1. zmapování situace ve škole –analýza a evaluace
2. motivování pedagogů pro účinnou prevenci i řešení šikany
3. společné vzdělávání a supervize všech pedagogů v oblasti prevence šikany
4. ustanovení preventivního týmu (výchovné komise): ředitelka školy, zástupci třídních učitelů z 1.stupně , školní metodička prevence, výchovná poradkyně
5. společný postup při řešení šikanování (dva základní scénáře)
6. primární prevence v třídních hodinách
7. primární prevence ve výuce
8. primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování
9. ochranný režim (demokraticky vytvořený smysluplný školní řád, účinné dohledy učitelů)
10. spolupráce s rodiči (seznámení s nekompromisním bojem školy proti šikaně na webových stránkách, pomocí informativního dopisu a při třídních schůzkách)
11. školní poradenské služby poskytované výchovnou poradkyní a metodičkou prevence
12. spolupráce se specializovanými zařízeními (PPP, SVP, orgán sociálně - právní ochrany dětí, Policie ČR, speciální pedagogové, psychologové, pediatr)
13. vztahy se školami v okolí (domluva ředitelů na spolupráci při řešení šikany, kdy se jí účastní žáci z různých škol)

1. CÍLE PROGRAMU

1.1. Krátkodobé cíle

- Informovat žáky o problematice šikany s ohledem na jejich věk
- Rozlišovat rozdíl mezi šikanou a škádlením, tedy zavést definici šikany a jejich znaků do povědomí žáků
- Dotazníkové šetření v třídních kolektivech, které odhalí případnou šikanu

- Vytvoření skupiny (školní metodik prevence, výchovný poradce, třídní učitel a vedení školy), která se bude věnovat diagnostice a šetřením šikany
- Zmapování rizikových míst ve škole, kde může k šikaně docházet a jejich sledování

1.2. Dlouhodobé cíle

- Vytvářet pozitivní a přátelskou atmosféru v třídních kolektivech i celé škole
- Vzájemná komunikace a informovanost mezi pedagogy
- Pečlivé sledování třídních kolektivů, hlavně vývoje vztahů mezi žáky, popř. vztahů mezi žáky a pedagogy
- Pedagog, který zjistí v kolektivu žáků chování, které je nezdravé, nevhodné a může ukazovat na šikanu, okamžitě informuje třídního učitele a školního metodika prevence
- Vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti šikany
- Téma šikany zahrnovat do výuky
- Práce s třídním kolektivem v rámci třídnických hodin

2. POJEM ŠIKANA

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí
nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

2.1. Přímé a nepřímé varovné signály šikanování

Přímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet;
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem;
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil;
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem;
- skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků;
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich;
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí;
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout;
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmlouvání učitelům apod.

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády;
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními;
- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů;
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený;
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči;
- stává se uzavřeným;
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje;
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené;
- zašpiněný nebo poškozený oděv;
- stále postrádá nějaké své věci;
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy;
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy;
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole;
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit. POZN: (Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť konflikty v době adaptace nových žáků nejsou vzácností!)

Rodiče žáků by si měli všímat především těchto možných signálů šikanování:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi;
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.;
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem;
- nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach;
- ztráta chuti k jídlu;
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem;
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu);
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!";
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně;
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad;
- zmínky o možné sebevraždě;
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí;
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze;
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí;
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům;
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma;
- své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.);
- dítě se vyhýbá docházce do školy;
- dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

2.2. Projevy šikanování

- Verbální šikana / psychická /

Zahrnuje slovní útoky formou nadávek, pomluv, vyhrožování, ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování. Nově sem patří i tzv. kyberšikana, která se realizuje prostřednictvím elektronické komunikace. Jde o útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.

- Fyzická šikana

Nejčastěji zahrnuje fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí oběti.

- Smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany Může mít např. formu násilných a manipulativních příkazů.

3. PREVENCE ŠIKANOVÁNÍ VE ŠKOLE

Základem prevence šikanování a násilí na školách je podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky i mezi žáky a učiteli, podpora solidarity a tolerance, podpora vědomí sounáležitosti, posilování a vytváření podmínek pro zapojení všech žáků do aktivit třídy
a školy

3.1. Prevence v třídnických hodinách

Třídní učitel je odpovědný za vytváření pozitivního a bezpečného klimatu ve své třídě.
Žáci spolu s ním vytvářejí pravidla třídy a jsou seznámeni se sankcemi, které přijdou po jejich nedodržování.
Součástí třídnických hodin může být diskuse, jaký je rozdíl mezi šikanování a škádlením, hledání odpovědi co mohou udělat ostatní a co já sám, abychom se ve třídě cítili bezpečně a v pohodě.

Třídní učitel je povinen:

- podporovat rozvíjení pozitivních vztahů mezi žáky své třídy
- jednat s dětmi jako s partnery
- udržovat prostředí důvěry mezi žáky a pedagogy
- dát jasně najevo, že nevhodné chování nelze tolerovat
- nebýt lhostejný k projevům agresivity mezi žáky
- informovat žáky i rodiče o možnostech využití školního poradenského pracoviště
- informovat žáky o možnostech využití elektronické schránky důvěry, která je přístupná na webových stránkách školy
- třídní učitel by měl znát záliby svých žáků, zajímat se o to , jak tráví volný čas

Bezpečné klima třídy

- ve třídě jdou otevřené vztahy
- panuje pocit bezpečí a důvěry
- je přijímána jakákoliv odlišnost bez rozdílů
- škádlení nepřesahuje hranici bezmoci a ponížení
- zvládáme řešení konfliktů
- žáci se podílí na vytváření pravidel

- respektují je nejen žáci, ale i třídní učitel a ostatní jeho kolegové (zákonní zástupci)
- samoregulační mechanismy soužití
- jednotlivci mají odvahu k odmítnutí nežádoucích projevů chování
- jsou přítomni zachránci a ochránci
- sociální role jsou přirozeně rozděleny bez zneužívání moci

(Minimalizace šikany, modul A, 2011)

3.2. Prevence ve výuce

Prevenci šikany se věnují převážně předměty jako je prvouka, občanská výchova, ale také výtvarná výchova a projektové vyučování.
U žáků jsou v rámci předmětů rozvíjeny dovednosti, jak rozpoznat šikanu od škádlení, co je a co není žalování, jak se zastat oběti a informovat dospělé, že se něco děje.

3.3. Prevence mimo výuku

Jedná se převážně o sledování rizikových míst ve škole během přestávek pedagogy pověřenými dohledem nad žáky. Riziková místa jsou hlavně prostory u šatnových skříněk, třídy, šatny u tělocvičen, WC.
Sledujeme také chování žáků na mimoškolních akcích, např. při návštěvě kina či divadla, sportovních soutěžích, exkurzích, výletech atd.

4. POSTUPY ŘEŠENÍ ŠIKANY

Proškolený pracovník, většinou školní metodik prevence, na podkladě kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování rozhodne, zda řešení zvládne škola sama, nebo si povolá odborníka specialistu.

Scénář pro obyčejnou počáteční šikanu (Kolář, 2011)
1. odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany;
2. rozhovor s informátory a oběťmi;
3. nalezení vhodných svědků;
4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků, hrubou chybou je konfrontace oběti s agresory);
5. ochrana oběti;
6. předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru:
a. rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření);
b. rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku);
7. realizace vhodné metody:
a. metoda usmíření;
b. metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči);
8. třídní hodina:
a. efekt metody usmíření;
b. oznámení potrestání agresorů;
9. rozhovor s rodiči oběti;
10. třídní schůzka;

11. práce s celou třídou.

Základní krizový scénář pro výbuch pokročilé šikany – Poplachový plán pro tzv. školní lynčování (Kolář, 2011)

A. První (alarmující) kroky pomoci
1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany;

2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí.

B. Příprava podmínek pro vyšetřování
3. zalarmováni pedagogů na poschodí a informování vedení školy;
4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi;
5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře);
6. oznámení na policii, paralelně – navázáni kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům

C. Vyšetřování
7. rozhovor s obětí a informátory;
8. nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků;
9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky;
10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi).

D. Léčba
11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

Nápravná opatření

- Napomenutí a důtka TU
- Důtka ŘŠ
- Snížení známky z chování
- Převedení agresora do jiné třídy
- Doporučení rodičům k dobrovolnému umístění dítěte do odborné péče, PPP, SVP /pobytového oddělení SVP, diagnostického ústavu/
- Podání návrhu orgánu sociálně-právní ochrany mládeže k zahájení řízení předběžného opatření či ústavní výchovy

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce, školního psychologa s dalšími institucemi a orgány, a to zejména s PPP, střediskem výchovné péče, orgánem sociálně právní ochrany dítěte. Při řešení pokročilých stádií šikany, kdy došlo k naplnění skutkové podstaty trestného činu, je nutné spolupracovat také s Policií ČR.
V MPP jsou zahrnuty aktivity a programy, které jsou cílené k prevenci šikany na škole.

1. Literatura pro oblast školního šikanování

Základní literatura

- Kolář M. (2011). Nová cesta k léčbě šikany. Praha: Portál.

Poznámka: Pro pracovníky v ústavní a náhradní rodinné péči může být užitečná kapitola Pasťácké šikany v knize Bolest šikanování (Portál, 2001, 2005).

Doporučená literatura (knihy, sborníky, studie, závěrečné zprávy)

- Kavalír, A. (Eds.) (2009). Kyberšikana a její prevence – příručka pro učitele. Plzeň: Dragon press s.r.o.
- Kolář, M. (2013). Výcvik odborníků v léčbě šikany. Praha: Pražská vysoká škola
- psychosociálních studii.
- Kolář, M.(2012). Net story: Příběhy ze světa internetu. Praha: NCBI.

• Kolář, M. (2001, 2005). Bolest šikanování. Praha: Portál.
• Kolář, M. (2009). Skrytá podstata Hradeckého školního programu proti šikanování. In: Phillipová, L., Janošová, P. (Eds.) Šikana jako etický, psychologický a pedagogický problém. Sborník příspěvků z konference v Praze 19.3. 2009. Praha: Tribun EU.
• Kolář, M. (2005). Školní násilí a šikanování. Ostrava: CIT, Ostravská univerzita.
• Kolář, M. (Ed.) (2004) Školní šikanování. Sborník z první celostátní konference konané v Olomouci na PdF UP 30.3. 2004. Praha: Společenství proti šikaně. 10-12.
• Kolář, M. (2000, 1997). Skrytý svět šikanování ve školách. Praha: Portál.
• Kolář, M. (2003). Specifický program proti šikanování a násilí ve školách a školských zařízeních. Praha: MŠMT ČR.
• Kolektiv autorů (2012). Elektronická šikana a jak jí řešit. (Metodický materiál.) Praha: NCBI.
• Kopecký, K., Krejčí,V. (2010). Rizika virtuální komunikace. (Příručka pro učitele.) Olomouc: Net Univerzity. [cit. 2.12. 2012] http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke- stazeni
• Krejčí,V. (2010). Kyberšikana – kybernetická šikana. Olomouc: E-Bezpečí. [cit. 2.12. 2012] Dostupný z WWW – http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke- stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd
• Parry, J., Carrington, G. (1997). Čelíme šikanování: Sborník metod. Praha: IPPP: Portál.
• Philippová, L., Janošová,P. (Eds.) (2009). Šikana jako etický, psychologický a pedagogický problém. Sborník příspěvků z konference konané 19. 3. 2009 v Praze. Brno: Tribun EU.
Rogers,V. (2011). Kyberšikana. (Pracovní materiály pro učitele a žáky.) Praha: Portál.
• Říčan, P., Janošová, P. (2010). Jak na šikanu. Praha: Grada.
• Říčan, P. (1995). Agresivita a šikana mezi dětmi. Praha: Portál

Doporučená literatura (časopisy)

• Kolář, M. (2010). Bolest kyberšikany. Informační bulletin 1. Úřad pro ochranu osobních údajů.
• Kolář, M. (2010). Ve škole: Šikana, nebo jen škádlení? Psychologie dnes 2 (16), 56-59.
• Kolář, M. (2009). Šikana v mateřské škole: diferenciální diagnostika – jak rozlišit
• šikanování od škádlení? Řízení mateřské školy (20. aktualizace). Praha:
• nakladatelství dr. Josef Raabe.
• Kolář. M. (2009). Zlo či dobro, šikanovanie alebo doberanie? In: Sociálna prevenci 1. Bratislava: Národne osvetové centrum.
• Kolář, M. (2007). Český školský program proti šikanovaniu. Perspektivy.

• In: Sociálna prevencia. Bratislava: Národné osvetové centrum.
• Kolář, M. (2007). Český školní program proti šikanování. Právo a rodina, 3.
• Kolář, M. (2006). Jak na šikanu? Psychologie dnes 2 (12), 16-18.
• Kolář, M. (2005) Devět kroků při řešení počáteční šikany aneb pedagogická chirurgie. Prevence 7 (2), 3-7.
• Miovský, M. a kol. (2012). Návrh doporučené struktury MPP prevence rizikového chování pro ZŠ. Praha: Klinika adiktologie 1.LF KU

2. Webové stránky s tématikou školní šikany a kyberšikany

Společenství proti šikaně, www.sikana.org
E-Nebezpeci pro učitele, www.e-nebezpeci.cz
Národní centrum bezpečnějšího internetu, www.ncbi.cz

3. Kontakty

Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz
Poradna webu Minimalizace šikany, www.minimalizacesikany.cz
Internet poradna, www.internetporadna.cz
Kontaktní centrum, které přijímá hlášení, týkající se nezákonného a nevhodného obsahu internetu, www.Horka-linka.cz

Poradna E-Bezpeci - poradenská linka zaměřená na prevenci rizikového chování na Internetu, www.napisnam.cz

Příloha č. 3

Kontakty na členy ŠPP
Mgr. Bc. Ivana Kopřivová - výchovná poradkyně

kancelář
kontakty: E-mail: info@skolamolekula.cz
Tel: 774 482 625

konzultační hodiny: čtvrtek 14:00 - 15:00 (jinak po domluvě)

Příloha č. 4
Literatura a DVD z oblasti prevence

Literatura

1. J. Kolář: Skrytý svět šikanování
2. M. Kolář: Bolest šikanování
3. K. Vágnerová a kol. : Minimalizace šikany, Praktické rady pro rodiče
4. V. Rogers : Kyberšikana
5. D. Čáp : Šikana : mýty a realita
6. M. Veselá, K. Pospíšilová : Spolupráce školy s policií a Orgány sociálně-právní ochrany dětí při řešení školní šikany
7. M. Širůčková, M. Miovský, L. Skácelová, R. Gabrhelík a kol. : Příklady dobré praxe programů školní prevence rizikového chování
8. R. John, J. Presl : Drogy
9. K. Nešpor, L. Csémy, H. Pernicová : Jak předcházet problémům s návykovými látkami na základních a středních školách
10. K. Nešpor, L. Csémy : Alkohol, drogy a vaše děti
11. O. Čačka: Psychologie dítěte
12. J. Prekopová: Děti jsou hosté, kteří hledají cestu
13. J. Prekopová: Malý tyran
14. St. Langer: Diagnostikování problémových žáků
15. St. Langer: To je problémový žák

16. T. Šišková : Výchova k toleranci a proti rasismu
17. Bezpečně v kyberprostoru

DVD

1. Řekni drogám NE
2. Pravda o drogách
3. Malá policejní akademie
4. Mezi stěnami
5. Jak poskytnout první pomoc 1, 2
6. Láska ano – děti ještě ne
7. Seznam se bezpečně
8. Bezpečně v kyberprostoru VHS

1. Stop kriminalitě – Jak se nestát obětí
2. Abeceda lidské sexuality – 6 dílů
3. Silný proti slabému
4. Životní styl
5. Být připraven znamená přežít